

Stora utskottet

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om standardessentiella patent och om ändring av förordning (EU) 2017/1001

Till statsrådet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om standardessentiella patent och om ändring av förordning (EU) 2017/1001 (U 52/2023 rd): Ärendet har inkommit till riksdagen. Ärendet har också remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av
- ekonomiutskottet EkUU 21/2023 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört
- specialsakkunnig Tanja Müller, arbets- och näringsministeriet

Skriftligt yttrande har lämnats av
- arbets- och näringsministeriet.

SKRIVELSE

Förslag

Europeiska kommissionen lade den 27 april 2023 fram ett förslag (COM(2023) 232 final) till Europaparlamentets och rådets förordning om standardessentiella patent (nedan SEP-förordningen). Utöver den nya regleringen avses Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1001 om EU-varumärken bli ändrad genom förordningen. Förslaget till förordning ingår i ett mer omfattande patentpaket av totalt sex förordningsförslag. Utöver regleringen av standardessentiella patent (nedan essentialpatent) föreslår kommissionen ny reglering av

Utlåtande StoUU 10/2023 rd

tvångslicensiering av patent och ändringar i regleringen av tilläggsskydd. Den ökade betydelsen av immateriella rättigheter i EU ligger till grund för förslagen. Särskilt patent, som utgör kritisk immateriell egendom, anses ha en avgörande roll i bland annat att öka grön innovation. Standardessentiella patent har en central roll i synnerhet i utvecklingen av 5G-teknik och sakernas internet (IoT).

Den av kommissionen föreslagna nya SEP-förordningen innehåller mycket detaljerade bestämmelser om registrering av standardessentiella patent, anmälan av standarder och sammanlagda royaltobelopp, förfarandet för utvärdering av essentialitet rörande registrerade standardessentiella patent, förfarandet för fastställande av FRAND-villkor för en licens till ett standardessentiellt patent (s.k. förlikningsförfarande) samt inrättande av ett kompetenscentrum vid Europeiska unionens immaterialrättsmyndighet (EUIPO). Genom förordningen avses öppenheten ökas vad gäller licensiering av standardessentiella patent genom att göra befintlig information av relevans för standardessentiella patent tillgänglig för alla berörda parter på ett centraliserat och systematiskt sätt. Kommissionen föreslår dessutom särskilda bestämmelser för att beakta mikroföretags samt små och medelstora företags särskilda behov. Enligt förslaget ska förordningen (EU) 2017/1001 (den s.k. varumärkesförordningen) ändras så att EUIPO och dess generaldirektör befullmäktigas att utföra uppgifter i enlighet med SEP-förordningen.

Förordningen ska enligt förslaget tillämpas på standardessentiella patent som är i kraft i en eller flera medlemsstater och som är essentiella för en standard som offentliggjorts efter denna förordnings ikraftträdande av ett standardiseringsorgan, till vilken patenthavaren har gett FRAND-åtaganden och som inte omfattas av en policy för royaltyfria immateriella rättigheter. Förordningen avses också bli tillämpad på standarder eller delar av standarder som offentliggjorts före dess ikraftträdande, om ineffektiv licensiering av relevanta standardessentiella patent allvarligt snedvrider den inre marknadens funktion. Som exempel anger kommissionen 4G-standarderna, som många IoT-tillämpningar utgår från. Sådana standarder avser kommissionen fastställa genom en delegerad förordning efter att SEP-förordningen trätt i kraft.

Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet anser det vara viktigt att regleringen som gäller företag är tydlig, förutsägbar, proportionerlig, konkurrensneutral, teknologineutral och innovationsvänlig. En verksamhetsmiljö som uppmuntrar och inspirerar till företagande innebär att företag och medborgare inte kuvas av oskäligt många bestämmelser. Immateriella rättigheter, såsom patent, uppmuntrar företag till innovationsverksamhet och främjar utnyttjandet av innovationer i samhället. De är således en betydande del av innovationspolitiken, vars mål är att bygga förhållanden i Finland som uppmuntrar företag till modig innovationsverksamhet, förnyelse och internationell tillväxt.

Statsrådet förhåller sig synnerligen kritiskt till kommissionens förslag till förordning om standardessentiella patent. Statsrådet anser att målen med förordningen att effektivisera licensieringen av standardessentiella patent och öka öppenheten är viktiga, men anser att de åtgärder som kommissionen föreslår inte till alla delar är förenliga med proportionalitetsprincipen. Genom den föreslagna nya regleringen skapas en betydande regleringsbörda i synnerhet för innehavare av standardessentiella patent, vilket sannolikt

Utlåtande StoUU 10/2023 rd

försvagar de europeiska företagens vilja att delta i utvecklingen av internationella standarder. Statsrådet anser det dock vara bra att kommissionen i sitt initiativ har beaktat små och medelstora företags ställning. I förhandlingarna måste det dock säkerställas att en balans, som främjar spridning av standardiserade tekniker samt utveckling av nya tekniker och produkter, upprätthålls i beaktandet av intressena för innehavare och användare av standardessentiella patent, och att företagen inte belastas med en oskäligt tung ny reglering.

Statsrådet förhåller sig synnerligen kritiskt till kommissionens förslag, enligt vilket den föreslagna förordningen under vissa förutsättningar ska tillämpas också på standarder eller delar av dem som har offentliggjorts innan denna förordning träder i kraft, och till att kommissionen avser fastställa sådana standarder genom delegerade akter. I förhandlingarna bör det säkerställas att de befogenheter som överförs till kommissionen är tillräckligt exakt avgränsade, proportionerliga, ändamålsenliga och motiverade.

Statsrådet förhåller sig synnerligen kritiskt till det obligatoriska förlikningsförfarandet för fastställande av FRAND-villkor för licensiering av standardessentiella patent som kommissionen föreslår. I förhandlingarna bör det säkerställas att regleringen inte oskäligt begränsar rätten att få sin sak behandlad av en domstol, som garanteras som en grundläggande rättighet. I förhandlingarna bör det dessutom säkerställas att de föreslagna förfarandena är i enlighet med villkoren i Världshandelsorganisationen WTO:s TRIPS-avtal om handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Stora utskottet betonar att kommissionens förslag (COM (2023) 232 final) till Europaparlamentets och rådets förordning om patent som är väsentliga för standarden (essentialpatent) är av särskild betydelse för Finland, eftersom Nokia äger omkring 50 procent av de europeiska essentialpatenten. Förslaget till förordning innehåller mycket detaljerade och komplicerade specialbestämmelser för en bransch som länge har varit beroende av allmänna patent-, avtals- och konkurrensbestämmelser. Bestämmelsen skulle avsevärt förändra rättsläget.

(2) Stora utskottet konstaterar att kostnaderna och fördelarna med förslaget skulle bli ojämnt fördelade i Europa. Enligt kommissionens konsekvensbedömning skulle merparten av fördelarna komma de europeiska företagen som använder standarderna till godo, medan merparten av kostnaderna för systemet drabbar innehavarna av standardessentiella patent. Kostnaderna och fördelarna mellan medlemsstaterna i EU fördelar sig så att alla andra medlemsstater förutom Finland, Sverige och Luxemburg gynnas av förslaget. Uppskattningsvis 75 procent av nettofördelarna av systemet för standardessentiella patent kommer tyska, italienska och franska företag till godo. Vid ekonomiutskottets hörande av sakkunniga (EkUU 21/2023 rd) har det framförts att de årliga kostnaderna för systemet för de två största innehavarna av essentiella patent, Nokia och Ericsson, kan vara av samma klass eller större än de årliga nettofördelarna med hela förslaget.

(3) Det handlar inte bara om direkta administrativa kostnader för systemet, utan förordningen har bedömts ha sannolika negativa konsekvenser också för licensinkomsterna. Kommissionen har i

Utlåtande StoUU 10/2023 rd

sin konsekvensbedömning konstaterat att effekterna på licensinkomsterna inte är kända. Ekonomiutskottet bedömer i sitt utlåtande att förslaget genom minskade licensinkomster kan ha negativa konsekvenser också för forsknings- och utvecklingsverksamheten. Enligt erhållen utredning genererar FRAND-royaltyer exempelvis för Nokia en tredjedel av de medel som företaget använder för FoU-investeringar.

(4) Stora utskottet förhåller sig i likhet med statsrådet mycket kritiskt till förslaget till förordning och instämmer i statsrådets och ekonomiutskottets synpunkter på de problematiska punkterna i förslaget. Utskottet anser att målen med förordningen att effektivisera licensieringen av standardessentiella patent och öka öppenheten är viktiga, men anser att den föreslagna regleringen inte till alla delar är förenlig med proportionalitetsprincipen. Stora utskottet går i detta utlåtande, utifrån ekonomiutskottets utlåtande, igenom de viktigaste frågorna där det behövs ändringar om förslaget till förordning för att förordningen ska kunna godkännas av Finland.

Retroaktiv reglering och delegering av lagstiftningsbefogenheter

(5) Stora utskottet förhåller sig särskilt kritiskt till retroaktiv reglering. Enligt förslaget ska förordningen under vissa förutsättningar tillämpas också på standarder eller delar av dem som har offentliggjorts innan denna förordning träder i kraft, och till att kommissionen avser fastställa sådana standarder genom delegerade akter. Stora utskottet anser att Finland vid behandlingen av förslaget bör verka för att regleringen inte möjliggör retroaktiv tillämpning. I förhandlingarna bör det dessutom säkerställas att de befogenheter som överförs till kommissionen är tillräckligt exakt avgränsade, proportionerliga, ändamålsenliga och motiverade.

Registreringsförfaranden, fastställande av sammanlagd royalty och den administrativa bördan av regleringen

(6) Enligt förslaget ska patentinnehavare inte kunna genomföra sina essentiella patent eller kräva royalty eller skadestånd innan patent registreras. Stora utskottet konstaterar att kostnaderna för de föreslagna förfarandena och den administrativa bördan är betydande för patentinnehavarna. Likaså kan konsekvenserna av försummelser i anslutning till registreringsförfarandet anses vara oproportionerliga med tanke på syftet med regleringen. Patentinnehavaren kan inte heller kräva skadestånd eller andra avgifter på grund av intrång för tiden före registreringen.

(7) Stora utskottet anser också att det föreslagna fastställandet av sammanlagd royalty är problematiskt. Det har bedömts att det inte skulle vara möjligt att på ett så tidigt stadium fastställa de sammanlagda royaltyerna, och att förfarandet skulle kunna leda till spekulativ prissättning i stället för öppenhet och förutsägbarhet och strida mot förordningens mål. Stora utskottet fäster också uppmärksamhet vid att kravet på att fastställa sammanlagd royalty enligt ekonomiutskottets bedömning sannolikt gynnar aktörer inom 5G- och 6G-branschen utanför Europa.

(8) Stora utskottet anser att det är viktigt att noggrant bedöma vilka konsekvenser förslaget har för den europeiska innovationsverksamheten, tillväxten och konkurrenskraften. Ur denna synvinkel är det väsentligt vilken regleringsbörda förslaget skulle medföra för de europeiska företagen, hur denna regleringsbörda skulle belasta företagen och vilka spridningseffekter detta

Utlåtande StoUU 10/2023 rd

skulle ha på licensinkomsterna och företagens möjligheter att investera i forskning och utveckling. I kommissionens konsekvensbedömning har man inte utvärderat hur särskilt den betydande regleringsbörda som innehavarna av ett essentiellt patent utsätts för skulle påverka innovationsverksamheten och de europeiska företagens vilja att delta i utvecklingen av internationella standarder. Stora utskottet anser det vara viktigt att denna bedömning ännu görs innan förhandlingarna framskrider till avgörande skeden.

(9) Stora utskottet välkomnar att en av prioriteringarna i kommissionens arbetsprogram för 2024 är att minska företagens administrativa börda för att förbättra de europeiska företagens konkurrenskraft. Utskottet anser det vara viktigt att regleringen om essentiella patent är förenlig med detta allmänna mål att minska regleringsbördan.

Fastställande av FRAND-villkor och obligatoriskt förlikningsförfarande

(10) I propositionen föreslås ett obligatoriskt förlikningsförfarande utanför domstol för att fastställa FRAND-villkoren för licensiering av essentiella patent. Detta skulle innebära att innehavaren av ett essentiellt patent måste vidta åtgärder för att fastställa FRAND-villkoren innan talan om intrång i ett patent väcks vid en domstol i en medlemsstat.

(11) Stora utskottet förhåller sig i likhet med statsrådet mycket kritiskt till ett sådant obligatoriskt förlikningsförfarande. I förhandlingarna bör det säkerställas att regleringen inte oskäligt begränsar rätten att få sin sak behandlad av en domstol, som garanteras som en grundläggande rättighet. I förhandlingarna bör det dessutom säkerställas att de föreslagna förfarandena är i enlighet med villkoren i Världshandelsorganisationen WTO:s TRIPS-avtal om handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter.

(12) Enligt ekonomiutskottets bedömning kan förslaget i praktiken gynna aktörer som inte omfattas av FRAND-åtaganden, eftersom skyldigheterna enligt förordningen inte gäller dem. Det skulle också kunna minska viljan att delta i standardiseringsorganisationernas arbete. Detta skulle också kunna leda till att de rättsliga förfarandena för essentiella patent kanaliseras utanför EU. Frivilligheten att fastställa FRAND-villkor och möjligheten att genomföra dem parallellt med domstolsförfarandet är ett sätt att trygga tillgången till rättsskydd.

Avslutningsvis

(13) En central utgångspunkt för bedömningen av om den föreslagna regleringen är godtagbar är huruvida de problem som identifierats som bakgrund till förslaget är verkliga och, om så är fallet, huruvida den föreslagna regleringen är en lösning på dessa problem i enlighet med proportionalitetsprincipen. Stora utskottet instämmer i ekonomiutskottets ståndpunkt att ett tungt system som i betydande grad begränsar rättigheterna för innehavare av essentialpatent inte är motiverat och inte till alla delar är ett sätt att utveckla licensieringen förenligt med proportionalitetsprincipen.

(14) Enligt utredning till utskottet skulle en reglering av den typ som nu föreslås sannolikt försvaga de europeiska företagens vilja att delta i utvecklandet av internationella standarder. Eftersom särskilt mobil teknik är långt standardiserad kan förslaget ha en betydande negativ

Utlåtande StoUU 10/2023 rd

inverkan på utvecklingen av 5G- och 6G-tekniker i Finland och inom EU. Ekonomiutskottet bedömer att förslaget gynnar aktörer utanför EU på ett sätt som också strider mot målen för EU:s strategiska autonomi och ekonomiska säkerhet.

(15) Vid förhandlingarna bör det säkerställas att regleringen inte inverkar negativt på innovationsverksamheten och investeringsviljan i Europa. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid att regleringen inte strider mot EU:s mål att stärka den strategiska autonomin, med tanke på att 90 procent av de essentiella patenten avser mobilteknik. Kommissionen bör utvärdera dessa effekter innan förhandlingarna går in i avgörande skeden.

(16) Stora utskottet noterar att beslut om rättsakten fattas i rådet med kvalificerad majoritet. Finland bör vid förhandlingarna arbeta lösningsorienterat och aktivt så att förslaget åtminstone inte genomförs till de mest problematiska delarna.

UTSKOTTETS UTLÅTANDE

Stora utskottet förutsätter

att statsrådet vid förhandlingarna strävar efter att rätta till de mest problematiska elementen i förslaget.

Förslaget bör korrigeras särskilt genom att bestämmelserna om retroaktiv reglering och det obligatoriska förlikningsförfarandet för att fastställa FRAND-villkoren slopas och den administrativa bördan minskas väsentligt. Hänsyn måste tas till intressena hos innehavare av essentiella patent och användare av standarder på ett välavvägt sätt.

Utlåtande StoUU 10/2023 rd

Helsingfors 24.11.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Autto saml
1 vice ordförande Laura Huhtasaari saf
medlem Sanna Antikainen saf
medlem Eva Biaudet sv
medlem Juho Eerola saf
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Elisa Gebhard sd
medlem Ville Kaunisto saml
medlem Kimmo Kiljunen sd
medlem Jani Kokko sd
medlem Katri Kulmuni cent
medlem Helena Marttila sd
medlem Susanne Päivärinta saml
medlem Onni Rostila saf
medlem Aura Salla saml
medlem Saara-Sofia Sirén saml
medlem Eerikki Viljanen cent
ersättare Timo Furuholm vänst
ersättare Inka Hopsu gröna
ersättare Ari Koponen saf
ersättare Antti Kurvinen cent
ersättare Jani Mäkelä saf
ersättare Anders Norrback sv.

Sekreterare var

utskottsråd Kaisa Männistö.